

- С Т А Т Т І -

Всеукраїнської науково-практичної конференції «Медична наука – 2013»

Стоматологія

УДК 616.31-006.04(477.53)

Австиков Д.С., Баштан В.П., Іщенко В.В.

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ЗЛОЯКІСНІ НОВОУТВОРЕННЯ ПОРОЖНИНИ РОТА В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2004-2010 РОКИ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

В роботі представлений стан онкологічної захворюваності порожнини рота в Полтавському регіоні за 7 років, з 2004- 2010 роки. Виявлена висока занедбаність пухлин цієї локалізації. За статистикою просліджується висока смертність до 1 року з моменту встановлення діагнозу. Вона становить 29,8%. Виявлена велика кількість відмов від лікування на всіх етапах. Зроблені висновки стосовно причин пізньої діагностики цієї локалізації. Загальна кількість хворих на злоякісні новоутворення порожнини рота в Полтавській області за 2004-2010 роки становила 794 особи, із них в місті проживають 214 чоловік (26,95%), у сільській місцевості – 580 (73,04%) хворих, (що у 2,71 рази більше, ніж у місті), за статтю хворих розподілили : жінок, вражених онкопатологією, було – 174 (22,16%), чоловіків спостерігалось – 618 (77,84%), що у 3,55 рази перевищує кількість жінок, смертність до року становила – 306 випадків. За віком хворих розподілили таким чином: 1 група (до 45 років) – 8 осіб, 2 група (45-59 років) – 160 випадків, найбільша кількість хворих зафіксована у 3-й віковій групі (60-74 роки) - 350 людей, 4 група (75-89 років) - 215 осіб, 5 група (>90 років) - зафіксовано 25 випадків захворювання. На першому місці за кількістю хворих стоїть рак губ – 355 людей, друге місце належить ЗН дна порожнини рота (147 випадків), інших та не уточнених частин язика – 96 хворих, пухлини язика - 75 людей, піднебіння – 67 осіб, останнє місце займають ЗН ясен - 54 особи.

Ключові слова: захворюваність, онкологія, порожнини рота, передракові захворювання, новоутворення.

Онкоепідеміологічна ситуація в Україні та її регіонах на ґрунті даних довгострокового моніторингу характеризується безперервним зростанням онкологічної захворюваності населення [8,11]. Також виявляється збільшення захворюваності на рак ротової порожнини в Полтавському регіоні. Ефективність лікування хворих на злоякісні новоутворення в сучасних умовах залежить передусім від їх ранньої та своєчасної діагностики [13]. Проте якість діагностики злоякісних новоутворень залишається низькою і на сьогодні.

Мета роботи

Порівняння показників захворювань на злоякісні новоутворення порожнини рота за 2004-

2010 роки в Полтавському регіоні, виявлення соціально- організаційних проблем діагностики та визначення можливих шляхів їх удосконалення.

Матеріал та методи дослідження

В своїй роботі ми проаналізували за останні 7 років (2004-2010 роки) новоутворення у хворих Полтавського регіону з наступних локалізацій: новоутворення ясен, піднебіння, кореня язика та інші його локалізації, губи, дна порожнини рота.

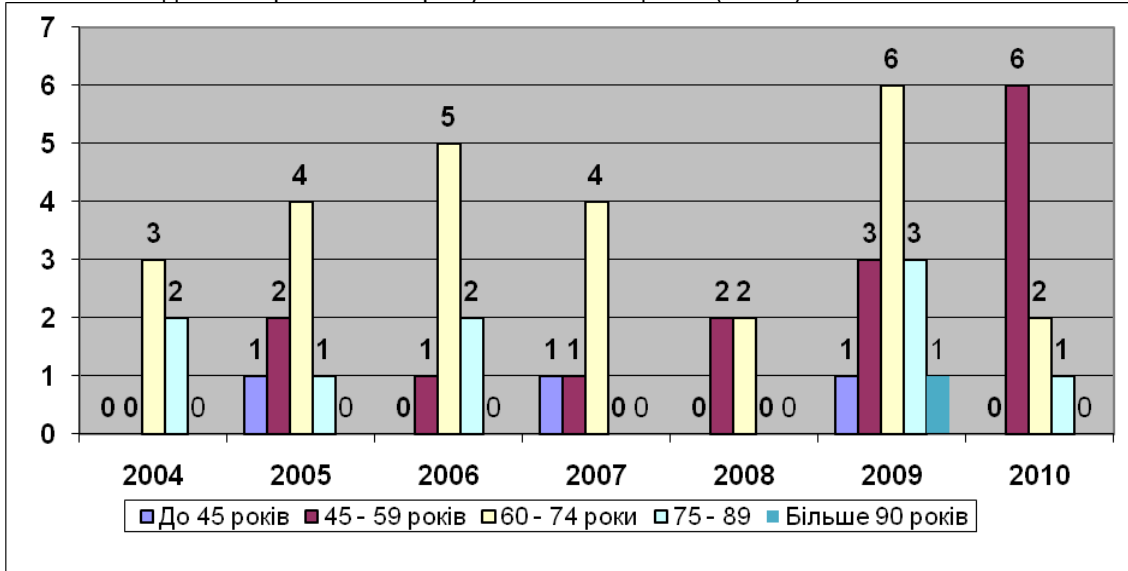
Результати дослідження та їх обговорення

Розподіл онкологічних хворих за віком здійснювали за класифікацією ВООЗ (за класифікацією ВООЗ, 1963р.): 1 група пацієнти до 45 років, 2 група 45-59 років, 3 група 60-74 роки, 4 група

75-89 років, 5 група >90 років [11].

Новоутворення ясен. Загальна кількість хворих за період 2004 - 2010 становила 54 людини (що становить 6,8% від загальної кількості людей, що захворіли), із них жінок - 13, чоловіків – 41, із них в III стадії захворювання перебували

26 людей, IV стадія – 12 осіб, 18 хворих зафіксовано в містах, 36 хворих у селах, смертність до року становила – 39 осіб, за віком найбільша кількість хворих у 3 групі – 26 чоловік, 2 група – 15 осіб, 4 група – 9, у 5 групі - 1 хворий, 1 група – 3 пацієнта (мал.1).

Мал. 1. Розподіл хворих за віком на рак ясен протягом 2004-2010 років

Комплексне лікування отримали –16 чоловік, хіміотерапію – 15 людей, променеву терапію – 27 пацієнтів. Відмовилися від лікування з невизначених причин –10 чоловік, оперативне лікування отримали – 10 осіб.

Новоутворення піднебіння. Всього за 7 років проаналізовано 67 (8,438%) хворих на рак піднебіння, із них жінок 11, чоловіків – 56, смерт-

ність до року – 38, хворих із III стадією зафіксовано 24 пацієнта, з IV стадіями – 8 випадків, в містах захворіли – 24 людини, в селі – 43 людей. Комплексне лікування отримали 24 людини, хіміотерапію – 22 людини, променеву терапію 39 (мал.2).

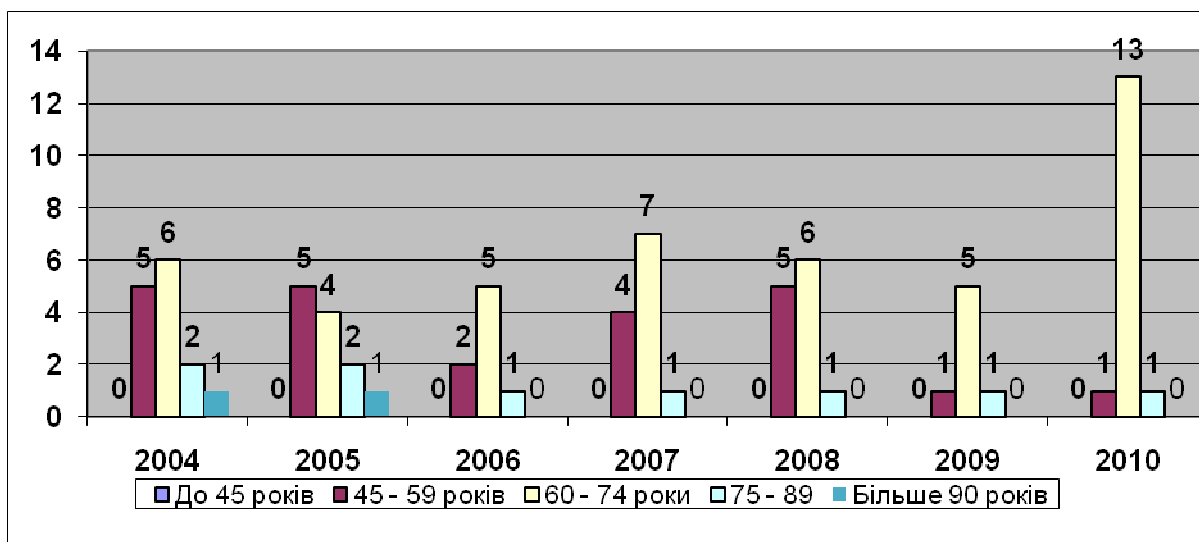

Мал.2. Динаміка захворюваності населення Полтавської області на злоякісні новоутворення піднебіння за 2004-2010 роки

Відмовилися від лікування з невизначених причин – 7 чоловік, оперативне лікування отримали 7 осіб. Найчастіше люди хворіли у віковій групі: 3група – 32 хворих на рак, 2 група – 17 випадків, 4 група – 16 випадків, 1 та 5 групи – по 1 людини [6].

Корінь язика. Всього за 2004 – 2010 роки виявлено 75 хворих (9,445%), всього отримали: 14

чоловік комплексне лікування, хіміотерапію 28 людей, променеву терапію отримали 40 чоловік, відмовилися від лікування з неясних причин - 11 пацієнтів, хірургічне лікування отримало – 10 пацієнтів, померло до року – 43 людини, в III стадії зафіксовано 34 випадки, IV стадії 13 випадків (мал.3).

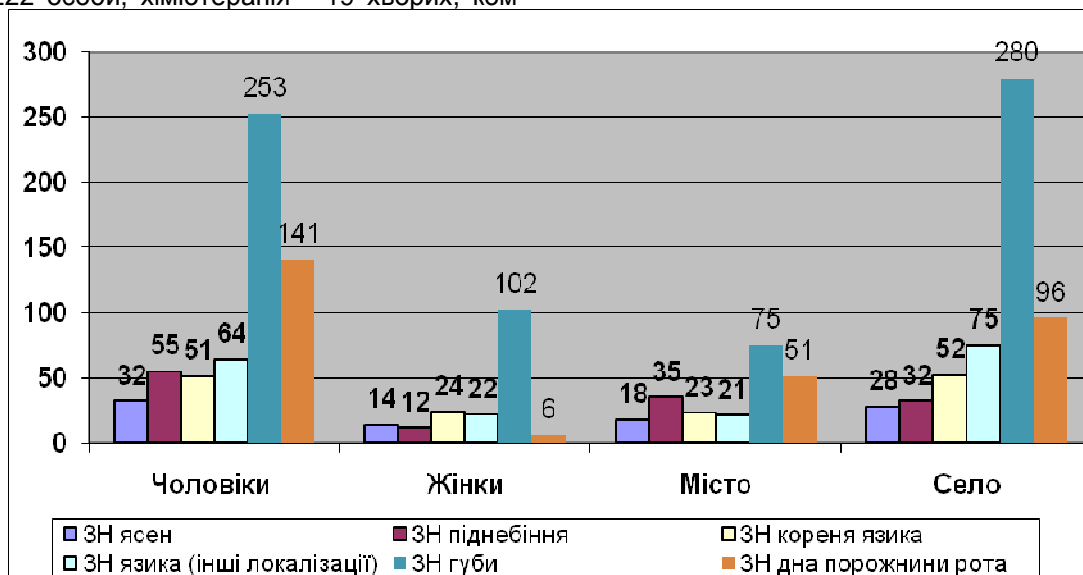
Мал. 3. Розподіл хворих за віком на рак кореня язика протягом 2004-2010 років

Найчастіше захворювання зустрічалося в 3 віковій групі - 41 людей, у 2 групі виявлено 23 хворих, 4 група – 9 людей, 5 група – 2 особи, жителів міста захворіло – 20, сільської місцевості – 55, із них жінок – 30, чоловіків – 45.

Рак губи. Загальна кількість хворих на рак губи за увесь досліджуваний нами період становила 355 (44,72%), із них чоловіків було 256, жінок – 99 особи, в сільській місцевості проживають 274 людей, у місті – 81, із III стадією хвороби звернулася 41 людина, у IV стадії 3 випадки, смертність до року становила 64 випадки [6, 9]. 3 виявлених хворих променево лікування отримали 222 особи, хіміотерапія - 19 хворих, ком-

плексне лікування отримали 42 людини, оперативне лікування отримали 102 пацієнти, відмовилися від лікування з невідомих причин 49 хворих. За віком спостерігається найбільша кількість хворих у групі 4 – 156 чоловіки, 3 група – 151, 2 група – 35 людей, 5 група -13 осіб.

Злоякісні пухлини дна порожнини рота. Загальна кількість людей, що захворіли протягом 2004-2010 років, було 147 випадків (18,513%), із них 94 жителів села, 53 особи проживали у місті, чоловіків – було 141, жінок – 6, у III стадії виявлено 93 пацієнтів, IV стадія – 21 людина, смертність до року склала 69 випадків (мал.4).

Мал. 4. Розподіл хворих за віком та статтю на злоякісні новоутворення окремих локалізацій протягом 2004-2010 років

Хірургічним методом проліковано 38 хворих, комплексне лікування отримали 34 хворих, променево лікування отримали 97 особи, хіміотерапією проліковані 50 чоловік. За віком розподілили пацієнтів: найбільша кількість хворих у 3 групі – 76, 2 групі - 46 випадків, 4 групі – 23 хворих, 1 група -2 людини.

Підсумок

Загальна кількість хворих на злоякісні новоутворення порожнини рота в Полтавській області за 2004-2010 роки становила 794 особи, із них в місті проживають 214 чоловік (26,95%), у сільській місцевості – 580 (73,04%) хворих, (що у

2,71 рази більше, ніж у місті), за статтю хворих розподілили : жінок, вражених онкопатологією було – 174 (22,16%), чоловіків спостерігалось – 618 (77,84%), що у 3,55 рази перевищує кількість жінок, смертність до року становила – 306 випадків. За віком хворих розподілили таким чином: 1 група (до 45 років) – 8 осіб, 2 група (45-59 років) – 160 випадків, найбільша кількість хворих зафіксована у 3-й віковій групі (60-74 роки) - 350 людей, 4 група (75-89 років) - 215 осіб, 5 група (>90 років) - зафіксовано 25 випадків захворювання. На першому місці за кількістю хворих стоїть рак губ – 355 людей, друге місце належить ЗН дна порожнини рота (147 випадків), інших та не уточнених частин язика – 96 хворих, пухлини язика - 75 людей, піднебіння – 67 осіб, останнє місце займають ЗН ясен - 54 особи. Провівши статистичну обробку даних ПОКОД, встановлено, що кількість хворих на рак порожнини рота у порівнянні з кількістю пацієнтів, що знаходяться на диспансерному обліку з передраковими захворюваннями в Полтавській області за 2004-2010 роки більша у 1:1,3 рази. Під час опитування та огляду пацієнтів лікарями не звертається належна увага на підвищену сухість червоної облямівки губ, злущення епітелію, наявність ділянок в порожнині рота без блиску, наявність тріщин або виразок, які кровоточать, тривалий час не загоюються [2, 5, 11]. Парез лицьового нерва приймають за неврологічну патологію [1, 3, 7]. Симптоматику злоякісних новоутворень нижньої щелепи сприймають як артрози, наявність деструкції кістки - за остеомієліт. Відсутність симптоматики на ранніх стадіях злоякісних новоутворень порожнини рота є одним з несприятливих факторів розвитку онкології цієї ділянки.

Література

1. Бондар Г. В. Вибрані лекції з клінічної онкології / Г. В. Бондар, С. В. Антінова. – Луганськ : Навчальна книга, 2009. – 560 с.
2. Баштан В.П. Підвищення ефективності ранньої діагностики передракових станів слизової оболонки порожнини рота методом оцінки експресії біомаркерних білків р53 та Ki-67 / В.П. Баштан, С.С. Кіреєва, П.М. Скрипников, Т.П. Скрипникова [та ін.] // Клінічна Онкологія. Спеціальний випуск. – 2011. – № II. – С.27.
3. Гусліцер Л. Н. Епідеміологічні аспекти первинної профілактики злоякісних пухлин у населенні України : республіканська науково - практична конференція онкологів України / Л. Н. Гусліцер // Львів МОЗ України, 1992. – С. 67-69.
4. Забежинский М. А. Этиология опухолей полости рта и губы / М. А. Забежинский, П. Д. Годорож // Вопросы онкологии. – 1982. – Т. 28, № 2. – С. 105-113.
5. Заридзе Д. Г. Эпидемиология, механизмы канцерогенеза и профилактика рака / Заридзе Д. Г. – Минск : Мединформ, 2004. – 362 с.
6. Іщенко В.В. Захворюваність на злоякісні новоутворення порожнини рота в Полтавському регіоні / В.В. Іщенко // Світ медицини та біології. – 2010. – №1. – С.86-89.
7. Кіреєва С.С. P53 та Ki-67 як біомаркери об'єктивізації гістологічної діагностики передпухлинних станів та раку слизової порожнини рота на біопсійному матеріалі / С.С. Кіреєва, Н.П. Юрченко, В.В. Іщенко, Т.П. Скрипникова [та ін.] // Проблеми екології і медицини. – 2010. – Т.14. – № 3-4. – С. 17-21.
8. Скрипников П.М. Захворюваність на передракові стани слизової оболонки порожнини рота в Полтавській області за 2003-2009 рр. / П.М. Скрипников, Т.П. Скрипникова, В.П. Баштан, В.В.Іщенко [та ін.] // Світ медицини і біології. – 2011. – №3. – С. 122-125.
9. Скрипников П.Н. Мультидисциплинарная концепция в диагностике и лечении больных с заболеваниями слизистой оболочки полости рта / П.Н. Скрипников, Т.П. Скрипникова, Л.Я. Богашова, Н.В. Розколуца [та ін.] // Український стоматологічний альманах. – 2012. – №5. – С.76-81.
10. Машкилейсон А. С. Предрак красной каймы губ и слизистой оболочки полости рта / Машкилейсон А. С. – М. : Медицина, 1970. – 270 с.
11. Ольшанецкий А. С. Значение лейкоплакий при возникновении карцином языка и слизистой полости рта / А. С. Ольшанецкий // Стоматология. – 1939. – Т. 39, № 6. – С. 40-47.
12. Smelak A.J. Combined-modality therapy for locoregionally advanced head and neck cancer / A.J. Smelak, B. A. Murphy, T. Day // Oncology. – 1999. – V. 13. – P. 83-91.
13. Pfister D.G. Organ preservation therapy for advanced head and neck cancer conceptual framework and methodological challenges / D.G. Pfister, A.J. Zahalsky // ASCO Education Book -Alexandria, VA. – 2001. – P.450-455.

Реферат

ЗАБОЛЕВАЕМОСТЬ ЗЛОКАЧЕСТВЕННЫМИ НОВООБРАЗОВАНИЯМИ ПОЛОСТИ РТА В ПОЛТАВСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА 2004-2010 ГОДА

Аветиков Д.С., Баштан В.П., Іщенко В.В.

Ключевые слова: заболеваемость, онкология, полость рта, предраковые заболевания, новообразования.

В работе представлено состояние онкологической заболеваемости полости рта в Полтавском регионе за 7 лет с 2004 по 2010 годы. Обнаружена высокая запущенность опухолей этой локализации, которая составляет 45,3% . По статистике высокая смертность до 1 года с момента постановки диагноза составляет 29,2%, имеется большое количество отказов от лечения на всех этапах. Сделаны выводы касательно причин поздней диагностики злокачественных заболеваний органов и тканевой полости рта. Общее количество больных злокачественными новообразованиями полости рта в Полтавской области за 2004-2010 года составила 794 osoby, из них в городе проживают 214 человек (26,95%), в сельской местности – 580 (73,04%) больных, (что в 2,71 раза больше, чем в городе). Женщин с онкопатологией было – 174 (22,16%), мужчин наблюдалось – 618 (77,84%), что в 3,55 раза превышает количество женщин, смертность до года – 306 случаев.

Summary

MORBIDITY OF ORAL NEW GROWTHS IN THE POLTAVA REGION FOR 2004 – 2010

Aveticov D.S., Bashtan V.P., Ischenko V.V.

Key words: morbidity, oncology, oral cavity, precancerous condition, neoplasms.

Morbidity rate of oral new growths in Poltava region for 7 years (2004 – 2010) is represented in this research. The tumors located within the oral cavity are registered to be extremely neglected. They make up 29.8%. There is a large number of treatment refusals at all the stages. The oral tumors are often detected late. Statistic data show the high mortality rate within a year since the diagnosis has been established that forms 29,8%.

Materials and methods. We analyzed the mortality rate of oral new growths among the patients of Poltava

region for the last 7 years (2004-2010). Depending on the localization we detected the neoplasms of the palate, of the tongue, lips, floor of the mouth.

Results and discussion. The patients were divided into the groups by their age according to the WHO classification (1963) : the 1st group included 8 patients up to 45 years, the 2nd group embraced 160 patients aged 45-59, and the 3rd group was made up of 350 patients aged 60-74, and the 4th group was presented by 215 patients aged 75-89, the 5th group included 25 patients over 90.

Neoplasms of the gums. The total number of these cases for the period 2004 - 2010 was 54 that made up 6.8% of the total number of people who were sick), among whom there were 13 women and 41. There were 26 patients of in the third stage of the disease, 12 patients had the fourth stage. 18 patients were registered as city dwellers and 36 were rural dwellers. The mortality rate was equal (39 cases), with the largest number of aged patients in the 3rd group (26 cases), in the 2nd group there were 15 cases.

Neoplasms of palate. In just 7 years analyzed 67 (8.438 %) of patients with mouth cancer , including 11 women , men - 56 -year mortality rate - 38 patients with stage III recorded 24 patients with stage IV - 8 cases in the cities sick - 24 person in the village - 43 people. Most people are sick in the age groups : 3group - 32 cancer patients, group 2 - 17 cases, group 4 - 16 cases, 1 and 5 groups - 1 person.

The cancer of the tongue. Total number of patients revealed was 75 for 2004 - 2010 years (9.445 %). Only 14 persons received combined treatment, 28 patients received chemotherapy, 40 patients underwent radiotherapy. There were 11 cases of treatment refusals. 10 patients were operated on.

Cancer of lips. Total number of patients with cancer of the lips during the whole period of our study was 355 (44.72 %) among them there were 256 men and 99 women living in rural areas. There were 81 persons with the III stage, 3 persons , in the IV stage. There were 64 cases of mortal outcome.

Malignant tumors of the floor of the mouth . The total number of people who become ill during the years 2004-2010 was 147 cases (18.513 %), of which 94 villagers, 53 people lived in the city (there were 141 and 6 women), in the third stage identified 93 patients in stage IV - 21 , mortality amounted to 69 cases. Summary. Total number of patients with malignant neoplasms of the oral cavity in the Poltava region for the period of 2004-2010 years was 794 persons, of which reside in 214 people (26.95 %), in rural areas - 580 (73.04 %) patients (which 2.71 times higher than in the city), patients were divided by the sex : women have been affected by cancer in 174 cases (22.16 %), males were observed in 618 cases (77.84 %), which is 3.55 times larger than the number of women. Cancer of lips ranks the leading position (355 cases), the second place holds cancer of floor of the mouth (147 cases), other oral parts and unspecified parts of tongue - 96 and 75 cases respectively. The number of people with cancer of palate is 67, cancer of gums ranks the last position (54 cases).